



JÖNKÖPINGS
KOMMUN



AKTIVITETSSTRATEGI 2.0

KULTURVITALISERING AV KÄRNAN 2014-2016

ANTAGEN AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 30 JANUARI 2014

Inom ramen för Stadsbyggnadsvision 2.0
www.jonkoping.se/stadsbyggnadsvisionen

PROJEKTANSVARIG

Henrik Hermansson.....Stadskontoret, *projektledare utvecklingsområdet Stadens Liv och innehåll*

ARBETSGRUPP

Ella Frontczak.....Kultur Jönköpings kommun
Hugo Ranerås.....Kultur Jönköpings kommun
Patrik Holst.....Näringsliv Destination Jönköping
Johan Lind.....Turism Destination Jönköping
Lilian Lago.....Fritid Jönköping
Kathleen Hahne.....Jönköping City AB
Mikael Lundberg.....Smålands musik och teater
Helle Solberg.....Smålands musik och teater
Linda Bylefors.....Tekniska kontoret
Åsa Nylander.....Stadskontoret Stadsbyggnadsvisionen
Stefan Lind.....Stadskontoret Stadsbyggnadsvisionen

REFERENSGRUPP KKN OCH FÖRENINGSLIV

Adam Starck, Christina Gårdestrand, Erik Lindfelt, Danilo Giannini, Eva Edevik,
Emmi Henriksson, Martin Ahlberg, Henrik Måhlberg, Hugo Ranerås

GRAFISK FORMGIVNING OMSLAGET

Åsa Nylander.....Stadskontoret Stadsbyggnadsvisionen

FOTO

Smålandsbilder.se
Jönköpings kommun





1. SAMMANFATTNING	5
2. INLEDNING	6
2.1 BAKGRUND - STRATEGIN FÖR KULTURVITALISERING 2011-2013	6
2.2 MÅLSÄTTNING OCH SYFTE – EN ATTRAKTIV STADSKÄRNA	6
2.3 NÅGRA DEFINITIONER	7
3. STADSUTVECKLING – HUR SKAPA EN ATTRAKTIV STADSKÄRNA?	9
3.1 ÖPPENHET, TOLERANS, KREATIVITET	9
3.2 IDEELL, PRIVAT OCH OFFENTLIG KULTURVITALISERING – TEMPORÄRT OCH PERMANENT	9
3.3 KOMMUNENS ROLL OCH KULTURENS ROLL	11
4. NULÄGESBESKRIVNING JÖNKÖPING	12
5. UTGÅNGSPUNKTER OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	13
5.1 ARV OCH MODERNITET - INDUSTRI OCH AKADEMI: ATT FÅNGA JÖNKÖPINGS SJÄL	13
5.2 KVARTER OCH STRÅK – MONUMENT OCH BAGGATOR	14
5.3 UPPLEVELSEDESIGN – ETT GLAS VIN OCH LIVEMUSIK I BIOFOAJÉN	14
5.4 PROFESSIONALISERING – ATT HÖJA KONSTNÄRSYRKETS STATUS OCH ERBJUDA KVALITET	15
5.5 SUBKULTURELL MÅNGFALD – BÅDE JAZZ OCH INNEBANDY, MEN PÅ OLIKA STÄLLEN	16
6. KREATIVITETENS KOMPLEXITET OCH DYNAMIK	17
7. OM STRATEGIN OCH DELPROJEKTEN	18
7.1 SYFTE	18
7.2 ARBETSSÄTT	18
8. FJORTON DELPROJEKT OCH ARBETSGRUPPER	19
8.1 PROCESSUTVECKLING – ELDSJÄLAR OCH BROMSKLOSSAR	20
8.2 KULTUR PÅ STAN	20
8.3 PARKER OCH SJÖAR – SOMMAREN UTOMHUS	21
8.4 STADSNÄRA IDROTTSEVENEMANG	21
8.5 JÖNKÖPING PÅ FESTIVALKARTAN	21
8.6 STADSODLING	22
8. 7 OMVÄRLDSBEVAKNING OCH SAMORDNING EVENEMANG	23
8.8 KULTURELLA OCH KREATIVA NÄRINGAR – KONSTNÄRER OCH KREATÖRER	23
8.9 KLUBBAR OCH SUBKULTUR	23
8.10 KULTUR I FASTIGHETER	24
8.11 STRÅK OCH SERVERINGAR	25
8.12 CAMPUS – HÖGSKOLESTADEN JÖNKÖPING	25
8.13 TÄNDSTICKSOMRÅDET	26
8.14 OMVANDLINGSOMRÅDET SÖDRA MUNKSJÖN	27
9. ANDRA UTVECKLINGSDELAR	28
9.1 ÅRSCYKELN	28
9.2 EVENT AV OLIKA SLAG	28
10. LITTERATURFÖRTECKNING	29

Stadsutveckling engagerar och ska engagera invånarna på en plats. Vi ska tycka till och vara med och påverka vår utveckling. Men förändringarna kommer aldrig att tilltala alla. Ändå måste de ske. En stad som slutar förändras, en stad där man är rädd att fatta obehagliga beslut, blir tråkig och tråkiga städer slutar utvecklas.

Är det då alltid politikernas sak att föra staden framåt? Säkert inte. Det är här eldsjälarna kommer in. Eldsjälar gör fantastiska saker med våra platser. Om de uppmuntras kan de göra under med våra platser. Ibland bör politikernas viktigaste roll vara att se mellan fingrarna på våra eldsjälares eskapader, så länge som de inte hotar eller påverkar någon annan direkt negativt.

Varje stad skulle faktiskt må bättre med lite mer civil olydnad, fler överraskningar och fler beslutsfattare som vågar se mellan fingrarna.

**Charlotta Melander, professor nationalekonomi, forskare stadsutveckling
Jönköpingsposten**

Attraktion skapas och upplevs genom ett levande gatu- och affärsliv, aktivitet och verksamhet, människors intresse och engagemang i stadens liv och innehåll, när människors vardagsbehov tillgodoses på ett bra sätt och deras livskvalitet förbättras. Dvs. ekonomiska, samhälleliga och fysiska behov måste kunna tillfredsställas på ett sätt som inspirerar människor till ett ökat samhällsengagemang och att vilja sträva mot nya och högre mål.

Stadsutveckling handlar inte bara om att tillhandahålla mötesplatser utan också om att skapa liv och tillväxt. En stad/plats ska representera något unikt och minnesvärt på samma gång som den erbjuder bekvämlighet och skapar samhörighet. När en plats blir alltför "välarrangerad" – det finns många nutida exempel på detta i kulturredd stadsutveckling kan den i stället upplevas som främmande och ogästvänlig.

**Lia Ghilardi, chef för Noema Research and Planning Ltd, har introducerat metoden cultural planning i Sverige
Kartläggning av Jönköpings kulturella DNA**



1. Sammanfattning

I detta kapitel sammanfattas hela strategin.

Under åren 2011-2013 har den första Aktivitetsstrategin genomförts i Jönköpings kommun. Ett av flera resultat är att Jönköpings har utvecklats som sommarstad, vad det gäller utbudet av kultur- och fritidsaktiviteter. Med Aktivitetsstrategi 2.0 utvecklas detta arbete och ytterligare ett steg tas för att förverkliga Stadsbyggnadsvisionens delområde Stadens liv och innehåll. Genom ett ökat utbud av shopping, kultur, friluftsliv och andra aktiviteter ska Jönköpings stadskärna göras än mer attraktiv, i syfte att stärka positionen i konkurrerensen med andra städer.

Jönköpings stadskärna ska präglas av öppenhet, tolerans och kreativitet i alla sektorer – den ideella, privata och offentliga. Målet är att i framtiden ännu bättre kunna ta tillvara initiativ och engagemang i alla tre sektorer. Detta förutsätter ett kommunalt internt utvecklingsarbete och en bred utåtriktad samverkan med ideell och privat sektor. Kommunen ska också utöka möjligheterna för mer tempoära, experimentella verksamheter som aktivt uppmuntra och utveckla medborgardriven stadsutveckling på alla nivåer. För alla inblandade parter är ledorden för denna utveckling Flexibilitet, Inställning, Samverkan och Kompetensutveckling. För alla inblandade parter behövs en medveten strategi för att undvika bromsklossar och lyfta fram eldsjälar.

Jönköping har under de senaste åren genomgått en omfattande utveckling, där bland annat stråket mellan Piren och Spira har växt fram med nya hus och verksamheter. Parallellt med detta har befolkningen ökat kraftigt. Samtidigt finns det tecken på att såväl kultur- som handelsindex tenderar att falla, vilket på sikt kan hämma kreativiteten. För att vända detta krävs aktiva insatser från kommunen.

För att åstadkomma en dynamisk stadsutveckling krävs ett samspel och en växelverkan mellan gammalt och nytt, permanenta och temporära verksamheter, amatörer och professionella. Det krävs också ett starkare fokus på upplevelsedesign, där olika aktiviteter i stadskärnan utformas på ett sätt som öka trivseln och förstärker den estetiska upplevelsen. Ett ökat utbud, inte minst inom subkulturella evenemang och shopping, är likaså nödvändigt. Vidare behöver Jönköpings kommun, liksom regionen, samverka mer med, uppmuntra och lyfta fram kulturella och kreativa näringar samt eldsjälar från olika sektorer.

För att åstadkomma denna utveckling presenteras 14 olika delprojekt, som alla syftar till att på olika sätt och med olika metoder förverkliga Stadsbyggnadsvisionen, öka aktivitetsnivån och vitalisera kulturlivet. Dessa fokuserar på vilka aktiviteter som ska göras, vilka aktörer som ska utföra detta och vilka platser detta ska äga rum på. Bland aktiviteterna finns ökade kulturaktiviteter mitt i stadslivet, utomhusaktiviteter sommartid kring parker och sjöar, större stadsnära idrottsevenemang, en kulturfestival samt stadsodling. Bland aktörerna finns kulturella och kreativa näringar, de privata klubbarna och kommunens nya organisation inom Destination Jönköping. Platserna är fastigheter i stadskärnan, stråken, campus, Tändsticksområdet samt det nya omvandlingsområdet vid Södra Munksjön. Utöver detta beskrivs olika kompetensutvecklingsinsatser och samverkansmodeller mellan privat, offentlig och ideell sektor.

2. Inledning

I detta kapitel beskrivs bakgrund, syfte, mål samt några olika definitioner av begrepp som genomgående används i strategin.

2.1 Bakgrund - strategin för kulturvitalisering 2011-2013

2010 antog Jönköpings kommunfullmäktige Aktivitetsstrategin 2011 – 2013. Strategin innehöll åtta olika delprojekt som alla syftade till att vitalisera Jönköpings kulturliv. De olika projekten var

1. Tändsticksområdets liv och innehåll
2. Företagsutveckling: Kreativa sektorn
3. Kulturstrategisk samverkan
4. Konst och kultur
5. Sport och aktivitet
6. Stadsscener
7. Stadsturism
8. Idrott och turism

Projekt 1, 3 och 8 utvecklades inte specifikt inom strategin men har på olika sätt kopplats till strategin.

Delprojekten 4, 5, 6 och 8 har bidragit till en kulturvitalisering i Jönköpings stadskärna. Just dessa fyra delprojekt har tillsammans och var för sig bidragit till ett kraftigt utökat utbud av kultur och fritidssupplevelser i stadskärnan under sommartid. Genom ett sammanhållet sommarprogram har det erbjudits bland annat guidade flotturer, utomhusbio och mycket annat. Evenemangen har lockat en stor publik, vilket också visar att det finns en efterfrågan på utomhusaktiviteter sommartid.

Utvärderingen av strategin visar med andra ord att stadskärnan har vitaliserats mycket under de tre åren. Utvärderingen av strategin visar också på ett flertal verksamheter som bör utvecklas vidare. En genomgång av nuläget i Jönköpings kommun (se kapitel 4) visar i sin tur på behovet av ett antal helt nya delprojekt. Sedan 2010 har nya stadsområden vuxit fram, nya mötesplatser har skapats och de möjligheter och utmaningar kommunen står inför har fått andra förutsättningar.

2.2 Målsättning och syfte – en attraktiv stadskärna

Aktivitetsstrategi 2.0 beskriver olika insatser för att förverkliga området Stadens liv och innehåll inom Stadsbyggnadsvisionen 2.0. Strategin visar förslag på hur man kan åstadkomma en framtida kulturvitalisering av Jönköpings stadskärna. Ett antal delprojekt (se kapitel 8) visar hur Stadsbyggnadsvisionen ska omsättas i konkreta mål. Målsättningen för Jönköpings stadskärna är i korthet ett större utbud av kultur i vid mening (se 2.3 för definition). Jönköpings stadskärna blir än mer attraktiv när valfriheten ökar med fler evenemang, fler restauranger med mera. Ett större utbud ger varje invånare större möjligheter att leva enligt de levnadssätt och livsmönster de önskar.

Syftet med denna strategi är att beskriva en kommunövergripande bild av vad som behöver göras för att utveckla staden på detta sätt. Syftet är att beskriva ett antal strategiska och operativa insatser för hur Jönköping blir mer attraktivt i konkurrens med andra städer av samma storlek. Syftet är också att beskriva denna process i ett större sammanhang utifrån trender, forskning, omvärldsbevakning med mera.

Målsättning är en förhöjd aktivitetsnivå i stadskärnan, det vill säga ett större antal aktiviteter och evenemang av olika slag. Ett evenemang eller en aktivitet kan i detta sammanhang vara allt från en större kulturfestival till ett mindre stadsodlingsprojekt i ett kvarter. Det kan vara omvandlingen av ett helt område, och det kan också vara en enstaka musikkonsert på ett kafé. Målsättningen är också att öka kvaliteten på alla aktiviteter, genom en ökad professionalisering. En sådan professionalisering innebär också en större marknad för kulturella och kreativa näringar i kommunen.

2.3 Några definitioner

Genom strategin används ofta begreppet kultur. Kultur kan definieras på flera olika sätt. I denna strategi avses främst denna definition (från Wikipedia)

Begreppet (kultur) har fått en väldigt vid betydelse och avser i vid bemärkelse all mänsklig aktivitet. Kultur har dock främst två betydelser; andlig (konstnärlig) odling eller socialt överförda levnadsmönster; i vardagligt tal är den första betydelsen den vanligare.

Kultur kan definieras som livsmönster till exempel språk, konst, värderingar och institutioner hos en population som överförs socialt från generation till generation. Kultur har kallats "levnadssättet hos ett helt samhälle". Som sådant inkluderar det beteendemönster, seder, klädsel, religion, ritualer, lekar, normer för lagar och moraliska system, liksom trossystem och konstarterna."

När ordet kultur omnämns avses all mänsklig aktivitet som den yttrar sig i en stadskärna, det vill säga alltså exempelvis konst, design, mat, dryck, kläder, religionsutövning med mera. Annorlunda uttryckt är det en fråga om utbud i konserter, butiker och kyrkor. En aspekt av kulturen är också vår omgivning, exempelvis arkitekturen och parkerna. Kultur avser också i stort livsmönster och levnadssätt hos befolkningen i staden. Detta innebär att en kulturvitalisering inte enbart är en fråga om ett ökat antal aktiviteter i stadskärnan, utan det är också en fråga om i vilken mån staden kan möta förändrade livsmönster hos invånarna. Kultur växer fram – eller hämmas – därför genom hela stadsplanerings- och utvecklingsprocessen.

Vidare används begreppet KKN – kulturella och kreativa näringar. Detta begrepp har liksom kultur ingen entydig, allenarådande definition. Rådet för kulturella och kreativa näringar skriver såhär inledningsvis i sin rapport från 2012:

Kulturella och Kreativa Näringar kan liknas vid en ocean av skapande av icke-teknologisk innovation. Detta vida hav av mänsklig aktivitet sträcker sig från den enskilde konstnärens, ibland ensamma och utsatta utkikspost, till de sjudande och levande hamnar där näringar som mat, mode, musik, film, litteratur och spel, verksamheter som snabbt växer i ekonomisk betydelse. Industri och handel interagerar naturligt med mogna kreativa branscher som design, reklam och media – allt för att stärka vår konkurrenskraft internationellt.

I denna strategi används KKN främst för den enskilde konstnären, som antingen är på väg eller har startat näringsverksamhet. I andra hand avses den mer storskaliga industriella betydelsen. Utgångspunkten när KKN omnämns är vidare Concentric circles model av David Throsby:



Denna modell beskriver hur det konstnärliga skapande och konstverket sätts i fokus för utvecklingen. Konstverket kan sedan omsättas i näringar, vilket skapar ringar på vattnet i hela ekonomin. Det handlar alltså om att förstå kulturens ekonomiska effekter för staden, inte om att göra kulturen vinstmaximerande.

3 Stadsutveckling – hur skapa en attraktiv stadskärna?

I detta kapitel beskrivs några övergripande aspekter av stadsutveckling, viktiga för kulturvitaliseringen av stadskärnan.

3.1 Öppenhet, tolerans, kreativitet

Jönköping ska enligt Stadsbyggnadsvisionen kännetecknas av öppenhet, tolerans och kreativitet. Dessa kännetecken är en förutsättning för kulturell såväl som ekonomiskt tillväxt. När idéer och livsstilar bemöts med öppenhet skapas möjligheter för nya affärsverksamheter att växa fram. De allra flesta människor vill bo i en stad där man kan leva det liv man själv vill, och där ens livsstil blir bemött på ett öppet sätt.

Forskningen visar också det tydliga sambandet mellan öppenhet och tillväxt. Städer som satsar på kultur, städer som är öppna för olika idéer, toppar utvecklingen vad det gäller befolkningsökning och ekonomisk tillväxt. Jönköping måste satsa för att kunna ha en chans i konkurrensen, i en värld där människor har lättare att röra på sig och flytta dit där möjligheterna finns. Det handlar om att skapa en stadskärna för alla som bor här, men också för alla som kan tänka sig att flytta hit. Stadskärnan ska vara attraktiv för invånaren, besökaren, turisten, konstnären, företagaren, butiksinnehavaren.

Andra faktorer som gör en stad attraktiv är också stråken, atmosfären, stämningen och känslan. En stadskärna med mycket folk i rörelse, med puls, uppfattas av de flesta som attraktiv. **De flesta som flyttar till en stad av Jönköpings storlek gör det för att man vill vara bland folk, mitt i det pulserande stadslivet. Denna atmosfär är beroende av ett utbud av platser att vara på, inte minst uteserveringar och stråk. Och vidare förstås goda möjligheter till varierad shopping.** Den nya tidens shopping kommer sannolikt att vara betydligt mer upplevelsebaserad – när man går in i en affär kommer det att hända saker. Det kan röra sig om en konstutställning i skyltfönstret eller en trubadur på kaféet. Vidare vill de flesta vistas i en omgivning som är vacker, som vi uppfattar som estetisk.

Allt detta hänger ihop: kultursatsningar skapar kulturintresse – och tvärtom. Ett högt kulturintresse skapar grogrunden för en kreativ utveckling överallt, inte minst inom shopping, turism och besöksnäring. Detta innebär inte att kulturen blir ett verktyg, utan att kulturen betraktas som en viktig del i ett övergripande utvecklingsarbete. Kulturen är inte bara en fråga som hör hemma på biblioteken – utan är central för hela stadens utveckling. Kultur betyder odling – på alla plan.

Jönköping ska också växa på ett hållbart sätt. I alla beslut, på alla nivåer, ska man beakta hållbarhetsperspektivet. Detta innebär att alla satsningar ska vara miljömedvetna, kostnadseffektiva och inkluderande för alla de medborgare som vill vara delaktiga.

3.2 Ideell, privat och offentlig kulturvitalisering – temporärt och permanent

En stads liv och innehåll skapas av många olika aktörer. Den ideella sektorn, föreningslivet och andra som arbetar gratis för något ändamål, skapar en omfattande verksamhet inom en mängd områden i Jönköping. Jönköping har ett brett föreningsliv. Det ideella engagemanget utgör en viktig del i stadskärnans vitalisering.

Den privata sektorn står också för en stor del av stadens kulturliv. Privata aktörer är ibland resursstarkare, både vad det gäller investeringar och personal, och kan skapa andra sorters evenemang än den ideella. Det är viktigt att kommunen samverkar och ger god service till privata

initiativ. **Mycket forskning visar att privata initiativ med liten budget driver utvecklingen framåt.** Entusiaster som har engagemang, kunskap och kontakter driver utvecklingen framåt. Detta visar sig inte minst i de olika klubbar som har växt fram den senaste tiden i Jönköpings kommun. Som exempel på relativt nya klubbar i Jönköping kan nämnas Hushhush, Sputnik och Zaragon.

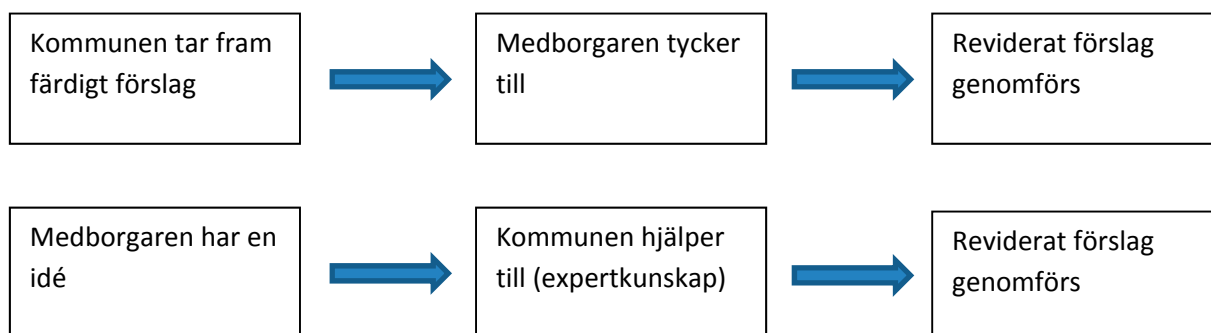
Den offentliga sektorn - myndigheter, verk, kommuner, regioner – utgör också en viktig del i Jönköpings kulturliv. Genom att skapa en ekonomisk och verksamhetsmässig infrastruktur kan den offentliga sektor både skapa egna initiativ, men också samverka och ge service åt ideella och privata initiativ.

För att ytterligare vitalisera kulturlivet i Jönköpings kommun bör det finnas en infrastruktur för ideella, privata och offentliga initiativ. Kontaktytor mellan sektorerna bör stärkas ytterligare. En öppen och tolerant kommun uppmuntrar och tar tillvara förslag och idéer från alla sektorer av samhället. Sektorerna hänger också samman på olika vis. Det finns till exempel entreprenörer inom den kulturella sektorn som också har ett omfattande ideellt engagemang i samma sektor. Exemplen är många.

En vital stadskärna måste också kunna rymma permanenta och temporära verksamheter. Permanenta verksamheter rör sig om arkitektur, planering av parker och rekreationsområden och andra mer långsiktiga frågor. Dessa bör präglas av ett liv och innehållsperspektiv och en förståelse för estetiska frågor. De temporära verksamheterna kan vara evenemang, men det kan också handla om installationer och experiment av olika slag. En tolerant, öppen stad måste skapa en atmosfär där man uppmuntrar experiment, där man kan testa sig fram. Temporära verksamheter kan innebära att man målar fastigheter, att man ljud- eller ljussätter staden, att man samlas i en verkstad och återvinner och bygger egna parkbänkar. Temporära verksamheter behöver nästan inte kosta någonting, och kräver ofta inga satsningar i form av renovering eller annat arbete.

Kommunen ska därför uppmuntra en medborgardriven stadsutveckling. Varje medborgare ska ges möjlighet att förverkliga sina egna idéer om Jönköpings stad. Erfarenheter från andra städer i Sverige visar att sådan verksamhet, som skapas "underifrån", kan växa fram snabbt och bli stabil. Därför bör kommunen i vissa delar av stadsutvecklingsarbetet lämna över till medborgare, individer, föreningar och företag – för att samla in förslag och idéer. Sedan kan kommunen skapa en infrastruktur för att göra detta möjligt.

Stadsutvecklingen bör alltså, förenklat, äga rum på två olika sätt, beroende på projektets omfattning och inriktning:



3.3 Kommunens roll och kulturens roll

Ideella och privata initiativ kräver nästan alltid någon form av samverkan med kommunen. Det kan handla om tillstånd, hjälp att hitta lokaler, avspärrningar vid evenemang, ekonomiska bidrag och mycket mer. Kommunen kan här alltid bli än mer effektiv i sin handläggning av ärenden. Vissa ärenden kan exempelvis samordnas internt, istället för att kunden själv kontaktar flera olika förvaltningar. I vissa fall kan det vara bättre att avstå handläggning, för att ett projekt inte nödvändigtvis kräver kommunal inblandning.

Inställningen från kommunens representanter, i form av uppmuntran och kreativitet, kan ibland vara avgörande för att olika arrangörer och kulturutövare ska våga ta initiativ. Ett nyfiket, problemlösande förhållningssätt från kommunen kan vara avgörande för huruvida ett projekt realiserar eller inte.

I modellen av KKN som beskrivs i kapitel 2.3 sätts det konstnärliga skapandet i fokus. På samma sätt förhåller det sig med kommunens ärendehantering: det konstnärliga verket (ett musikstycke, en tavla, en pjäs etc) är utgångspunkten för alla kulturvitalisering. Verket ger sedan effekter i kommunen, ekonomiska, kulturella och andra.

Det förhållningssätt som kommunen eftersträvar sammanfattas nedan och förkortas FISK:

- **Flexibilitet.** Ibland behöver Jönköpings kommun vara offensiv, ta initiativ och satsa. Ibland behöver kommunen träda tillbaka och försöka att inte vara i vägen eller försvåra för exempelvis ideella och privata initiativ. Kommunen bör utveckla en än mer effektiv handläggning i mötet med exempelvis kulturarrangörer.
- **Inställning.** Såväl politiker som tjänstemän ska bemöta idéer med öppenhet och tolerans. Stora som små idéer ska uppmuntras och utredas på ett fördomsfritt sätt.
- **Samverkan.** Genom att samverka över gränserna inom en kommun kan staden utvecklas mer kreativt. Genom att redan i ett tidigt skede av stadsplanering ha ett kulturellt perspektiv kan man åstadkomma en långsiktig kulturvitalisering även i den fysiska miljön. Exempelvis kan kulturverksamheter, institutioner och andra kreativa aktörer med estetisk kompetens, involveras i ett tidigt skede. På så sätt beaktas tekniska, ekonomiska och kulturella aspekter redan från början.
- **Kompetensutveckling.** Kommunen kan skapa goda förutsättningar för kulturvitalisering genom en offensiv fortbildning med kulturfokus. Genom att öka kännedomen om olika kulturyttringar och öka kunskaperna om kreativitetens mekanismer, stärker kommunen sin förmåga att bemöta idéer med öppenhet och tolerans.

4. Nulägesbeskrivning Jönköping

Detta kapitel syftar till att ge en övergripande beskrivning av nuläget i Jönköping.

Jönköping har växt kraftigt de senaste tre åren. Befolkningen har ökat varje år. Om man backar ytterligare några år, till början av milleniet, ser man att Jönköping har genomgått kraftiga förändringar. Inom stadsplaneringen har man tagit mer hänsyn till stadens liv och innehåll. Det visar sig bland annat i att man oftare prioriterar människor framför fordon. Exempelvis vid kanalen, mitt i stadskärnan, har man tagit bort parkeringar och istället skapat stråk för människor. Från Spira till Piren finns det idag flera uteserveringar att sitta vid, och ett långt stråk för invånare och turister att flanera längs med. Flera nya hus har byggts och stadskärnans olika centrala delar har omvandlats.

Samtidigt finns det undersökningar och utredningar som visar att kommunen och regionen ligger efter andra i flera avseenden. **I det kulturindex som Fastighetsägarna tar fram faller Jönköping, från index 50 till 34.** Detta antyder att invånarna i Jönköping ägnar sig mindre åt bio, teater, konserter och litteratur. Ett minskat kulturintresse kan på sikt leda till stagnation och hämmad kreativitet. Det finns många anledningar att försöka vända en sådan utveckling. **Utredningar visar också på att Jönköping har tappat i handelsindex, vilket förstås hänger ihop med de andra faktorerna. Handeln ligger kvar på samma nivåer även när befolkningen ökar.** Detta pekar på behovet av ytterligare stadsutveckling och arbete med attraktivitet.

Vad det gäller större evenemang har Jönköpings kommun lyckats locka till sig flera större sådana de senaste åren. Jönköpings unika läge med Vättern, Munksjön och Rocksjön möjliggör större satsningar på idrottsvenemang med koppling till vatten. Här finns fortsatt stor potential. Samtidigt har Jönköping fortsatt problem med att få artister inom kulturområdet att stanna på turnéer. Vissa delar går framåt och vissa går bakåt.

Vidare upplevs vissa områden som otrygga, ofta beroende på att det finns för lite liv och innehåll. Genom att skapa mer stråk med exempelvis mer serveringar och mer aktiviteter, kan detta avhjälpas. Mer människor och mer stråk är ofta bästa åtgärden mot upplevd otrygghet.

I Kairos Futures rapport "Jönköpings län i ett omvärldsperspektiv" konstateras att regionens svagaste sidor relativt andra regioner i Sverige är antalet sysselsatta i växande kunskapsbranscher, kulturella/personliga tjänster, serveringstillstånd, utbildningsnivå och nyföretagande. Däremot ligger Jönköping högt vad gäller sysselsättningsgrad och föreningsliv.

Detta är något som visar sig i stadskärnan. Föreningslivet engageras i flertalet evenemang. Det finns vidare ett ganska väl utvecklat bidragssystem för arrangerande föreningar. Samtidigt finns det för få uteserveringar, och de som sommartid har serveringar upplever det svårt och dyrt att ha dessa.

Samtidigt finns det alltså relativt få kulturella tjänster idag. Detta kan delvis bero på att det inte finns någon efterfrågan och marknad lokalt, men också på att det idag inte finns någon mötesplats för kreativa näringar, där nya branscher och produkter kan utvecklas. Konstnärer och kreatörer som har tillfrågats i studier säger sig ofta vara frustrerade över situationen i kommunen och regionen. De menar ofta att det saknas kunskap och känsla för KKN bland politiker och tjänstemän.

Jönköping har alltså fördelar, med bland annat befolkningstillväxt och ett unikt geografiskt läge, men kanske inte de fördelar som forskningen visar är viktiga för att växa i framtiden (som t ex en dynamisk kreativ sektor).

5. Utgångspunkter och frågeställningar

Detta kapitel syftar till att beskriva olika aspekter av forskning och kulturdebatt, som ska beaktas i utvecklingen av framtidens stadskärna.

5.1 Arv och modernitet - industri och akademi: att fånga Jönköpings själ

Inom stadsutveckling har det blivit allt vanligare att försöka fokusera på det unika i varje ort eller i varje stad. Istället för att försöka importera framgångsrika koncept från andra städer försöker man bygga på det lokala. Genom att först identifiera det unika med en ort bygger man sedan vidare. Metoden kallas allmänt för Cultural planning.

2010 genomfördes en enkätundersökning i kommunen, som presenterades i Kartläggning av Jönköpings kulturella DNA. För att bara nämna några aspekter, diskuteras bland annat bland annat reklam- och musiksektorn, men också föreningslivet, som viktiga i Jönköping. Lia Ghilardi föreslår bland många andra saker att man skapar ett kreativt verksamhetscenter i Munksjöfabrikens gamla lokaler. Hon menar att ett användande av gamla industribyggnader i kombination med ny kreativ verksamhet skapar unika stadsikoner.

Det råder förstås delade meningar om vad som är Jönköpings "själ" och hur man kan fånga denna. Jönköpings "själ" handlar om många saker: det geografiska läget vid Vättern, stadens historia och framför allt människorna i staden, hur dessa rör sig och vad de pratar om. Det finns förstås därför ingen entydig bild av en stad, men generellt sett finns det i Jönköping **en tradition av industri, kyrkor och föreningsliv**. Här nedan beskrivs kort hur dessa olika traditioner relaterar till en kreativ stadsutveckling.

Jönköping är fortfarande en industrikommun och Jönköpings län är fortfarande en industriregion. Kanske kommer också kommun och region att fortsätta domineras av industrin. Oavsett hur framtiden utvecklas så kommer även industrin att behöva utvecklas. Industrin behöver bland annat en teknologisk infrastruktur och söker därför efter modern IT-kompetens. För att kunna rekrytera detta behövs det en attraktiv stad, dit människor vill flytta. För att kunna konkurrera blir det också allt viktigare med framgångsrik industridesign, vilket förutsätter i sin tur kreatörer och kreativitet.

Jönköpings kommun präglas också av de många kyrkorna. Det finns självklart – och ska finnas – olika uppfattningar om huruvida det är positivt eller negativt att Jönköping kanske fortfarande uppfattas som "Smålands Jerusalem". Det råder också delade meningar om huruvida detta förstärks eller försvagas med inflyttningen. Oavsett om Jönköping i framtiden kommer att präglas av kyrkor, så förutsätter även ett "Smålands Jerusalem" kreatörer och kreativitet. **Om kyrkan ska kunna konkurrera om människors tid, bland affärsliv, kultur och fritidsverksamhet, behöver kanske även kyrkorummet vitaliseras. Detta kräver konstnärlig kompetens, musiker med mera.**

Föreningslivet är också ovanligt starkt i Jönköping, vilket flera undersökningar visar. Även exempelvis kultur- och idrottsföreningar behöver utvecklas. Kultur- och idrottsevenemang behöver designas, och utvecklas till upplevelser. Även idrotten behöver kreativa människor som kan se näringsmöjligheter och framtida utveckling. Sammanfattningsvis: oavsett hur man vill beskriva Jönköpings "själ" idag och imorgon, behöver staden kreativa människor.

Samtidigt växer och utvecklas högskolan i Jönköping, granne med de gamla Fabriksbyggnaderna i Munksjöområdet. Jönköpings högskola har i många avseenden ett gott rykte och har specialiserat sig

kring frågor som entreprenörskap och stadsutveckling. Här finns med andra ord goda möjligheter för att utveckla staden, genom samverkan mellan industri och akademi.

För att en stad ska upplevas som attraktiv behövs det en blandning av gammalt och nytt. Staden behöver växa fram organiskt, i ett samspel mellan arv och modernitet. Detta skapar en unik stadskärna, som inte är för "välarrangerad" och därmed ogästvänlig. Det är därför viktigt att både bevara och tänka nytt samtidigt. **Det vill säga: det är viktigt att bevara äldre byggnader, men inte som museer, utan som arenor för kreativitet och utveckling.** Det finns många exempel, både i Sverige och utomlands, där industrilokaler exempelvis blir till kulturhus. I en dynamisk stad behövs både arenor som Spira för professionell, programförd åhörarkultur och arenor som Kulturhuset, Eldslandet eller liknande där innehållet skapas på ett annat sätt av deltagare

Erfarenheter från andra städer visar också att man kan skapa temporär verksamhet i områden eller hus som sedan ska rivas. Det faktum att de ska rivas skapar ett extra utrymme för kreativitet. De kreativa experimenten kan sedan utgöra viktigt inspiration för nybyggnationen. Detta sätt att bedriva stadsutveckling kan användas vid Södra Munksjön. I väntan på nybyggnation med mera kan man här starta exempelvis stadsodling, graffiti, pop-up verksamheter och mycket annat.

5.2 Kvarter och stråk – monument och bakgator

När människor turistar någonstans, är det inte sällan stämningen i ett särskilt kvarter som utgör de starkaste minnena. Många fotograferar de stora monumenten, men samtidigt vill man också uppleva känslan vid en uteservering på en bakgata. **Tillsammans utgör monumenten och bakgatorna en lyckad upplevelse. Livet mellan byggnaderna är lika viktiga som byggnaderna själva.**

Jönköping har under 2000-talet satsat kraftfullt på att omvandla centrum. Man har byggt Piren och Spira och allt däremellan. Här finns en mängd större restauranger och kaféer, som skapar ett stråk. Affärsbyggnader i form av Atollen i kombination med nya parkeringshus utgör viktiga delar i utvecklingen av centrum och har inneburit en omfattande utveckling.

Samtidigt är det centralt att nybyggnation och monument inte skapar en ogästvänlig stämning. Parallellt med monumenten behöver man också arbeta med bakgatan och kvarteret. Man behöver beakta det lilla bostadsområdet, den närmaste gatan, grannskapet. Här kan man tänka sig en utveckling tillsammans med fastighetsägare, hyresgästföreningar och kulturutövare. **En levande stadskärna förutsätter även levande gränder.**

5.3 Upplevelsedesign – ett glas vin och livemusik i biofoajén

Upplevelsedesign innebär att man skapar en helhetsupplevelse för en besökare, åhörare eller kund. För en biobesökare kan detta innebära att man tar ett glas vin och lyssnar på livemusik innan man går in i salongen. För en kund i en butik kan detta innebära att man tittar på konst eller lyssnar på en musiker medan man tittar på kläder eller andra produkter. Detta gäller såväl etablerade verksamheter och institutioner som enskilda, tempoära evenemang. **Detta gäller kulturverksamheter, fritidsverksamheter, idrottsevenemang och shopping – en levande stadskärna kräver upplevelsedesign i alla verksamheter. Publiken kommer inte enbart för filmen, fotbollsmatchen eller produkten i butiken – utan också för att ha en trevlig stund och kanske också bli överraskad.**

Detta förutsätter dock att det finns en infrastruktur i kommunen som möjliggör sådana lösningar. Dels måste det finnas kontaktytor mellan exempelvis näringsidkare och kulturutövare. Kultur och kommers är inte väsensskilda verksamheter, utan kan båda förstärka varandra. Ett konkret exempel på detta är när man förlägger Höstmarknaden samtidigt som KulturDagNatt.

Vidare måste det finnas möjligheter att till rimlig kostnad och inom rimliga tidsgränser få tillstånd att genomdriva experimentella projekt i stadskärnan. Det kan handla om temporära uteserveringar, det kan handla om en temporär konsert i en butikslokal.

5.4 Professionalisering – att höja konstnärsyrkets status och erbjuda kvalitet

Jönköping har ett ovanligt starkt föreningsliv, enligt en kartläggning från Kairos future. Detta är en stor fördel för stadutvecklingen i Jönköping. Ett starkt ideellt engagemang skapar grogrund för nya föreningsdrivna evenemang i stadskärnan bland annat. Den ideella sektorn ska värnas i framtiden.

Samtidigt är det dock viktigt att även värna professionella aktörer. **Professionella kulturaktörer måste också uppleva att Jönköping är en stad för dem.** Studier och undersökningar visar på att kreatörer och konstnärer i Jönköpings kommun, och i regionen i övrigt, är missnöjda med dagens situation. Man upplever inte att politiker och tjänstemän förstår kulturfrågor. Detta yttrar sig enligt konstnärer bland annat i att man inte betraktar konstnärsyrket som ett riktigt yrke. Utbildade konstnärer förväntas exempelvis ibland ställa upp på fritiden, som en hobbyverksamhet. Eller i utbyte mot en tjänst, en middag exempelvis. Detta kan möjligen höra samman med den relativt låga utbildningsnivån i kommunen.

Om Jönköpings kulturliv ska utvecklas, och om kulturella och kreativa näringar ska finna sin hemvist i kommunen, är det viktigt att höja konstnärens status. Att vara utbildad konstnär är detsamma som att vara utbildad läkare. Eller lärare. Utbildning gör alltid skillnad. Den konstnärliga och estetiska yrkeskompetensen behöver därför tas till vara av kommunen på olika sätt och i olika projekt. Konstnärerens kreativitet och estetiska förmåga kan användas i utformningen av nya stadsområden exempelvis.

En professionalisering har många andra vinster, inte bara för utövaren, utan också förstås för åhörare och åskådare. Ett större utbud av professionell kultur innebär också att Jönköping kan locka till sig en kulturintresserad och kulturkunnig befolkning. Kulturintresserade människor är i regel också högtbildade. Utbudet i en stad – vare sig det rör kläder, musik, mat eller inredning – måste vara både för nybörjaren och för den kunnige.

5.5 Subkulturell mångfald – både jazz och innebandy, men på olika ställen

För många människor är kulturell identitet och kulturell samhörighet viktigt. Det vill säga, man vill träffa och umgås med människor som delar en livsstil, livsåskådning eller subkulturella smak. Jönköping behöver därför utveckla fler sådana mötesplatser. Under senaste tiden har flera privata initiativ växt fram i Jönköping, som till exempel Sputnik, Zaragon och Jönköpings Jazzklubb. Här finns möjligheter för de som är intresserade av elektronisk musik, rock och jazz.

För att utveckla kulturlivet behöver man arbeta mer kring att öka det subkulturella utbudet och mindre på att erbjuda evenemang för särskilda ålderskategorier. Jazz måste inte vara för de äldre, det beror helt på hur konsertupplevelsen designas.

Subkulturer kan vara generationsöverskridande. Subkulturer kräver vidare sina särskilda förutsättningar. Konserter med elektronisk musik, rock och jazz blir helt enkelt bättre upplevelser om det är en lokal och ett sammanhang som lyfter fram det unika i subkulturen. Därför är det sannolikt inte fruktbart att bygga olika typer av allaktivitetshallar. Sådana hallar blir i regel både anonyma, eftersom de ska passa för alla tänkbara aktiviteter. Det går inte att genomföra kulturevenemang i lokaler som är anpassade för innebandy. **En verksamhet som ska tilltala alla kan ofta medföra att allt som sticker ut, allt unikt, kompromissas bort för att hitta minsta gemensamma nämnare. Resultatet kan då bli anonymt och innehållslöst.**

I ett framtida Jönköping ska det helst finnas ett utbud för punkare och veganer. Och för de som är intresserade av jazz och klassiskt. Och självklart för alla dem som är intresserade av alla dessa kulturyttringar samtidigt. I alla olika åldrar. Alla evenemang kan inte passa allas smak, men det kan förhoppningsvis finnas något evenemang för varje smak. Det är en viktig skillnad.

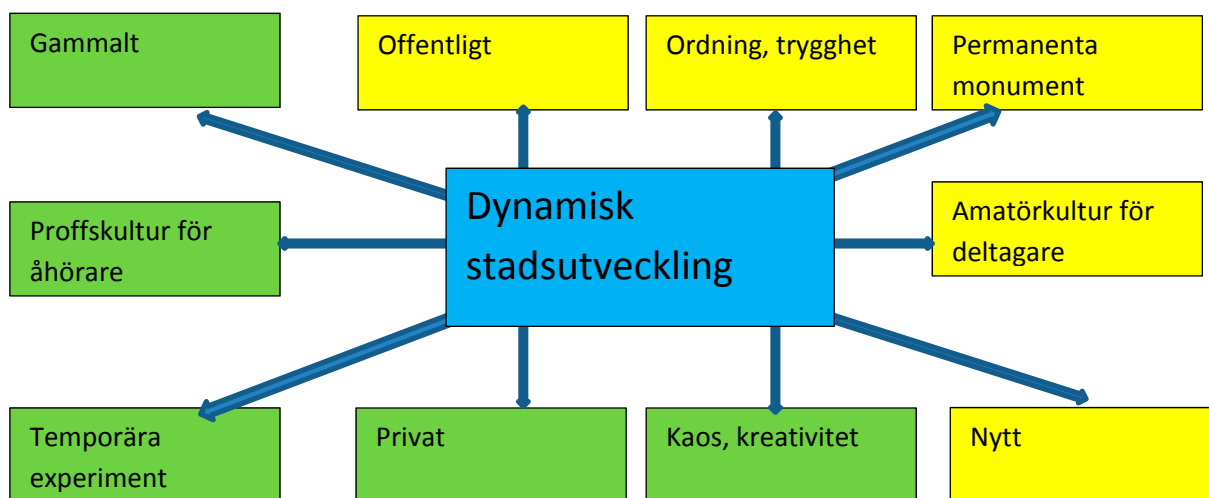
För att komma dit behöver Jönköpings kommun skapa en infrastruktur för ideella, privata och offentliga initiativ. Ibland behöver kommunen vara offensiv, ibland stiga åt sidan och inte vara i vägen. Det kan också skapas ytterligare möjligheter genom att knyta samman privata initiativ med Destination Jönköping, turistnäringen med mera.

6. Kreativitetens komplexitet och dynamik

De föregående kapitlen beskrivs i detta avsnitt i en sammanfattande bild.

De tidigare kapitlen leder sammantaget fram till en bild av stadsutveckling. En dynamisk stadsutveckling skapas i mötet mellan olika sektorer, olika principer och olika begrepp. Bilden nedan presenterar detta på ett översiktligt plan.

Begreppen är inte motsatspar, det vill säga utvecklingen av det ena behöver inte ske på bekostnad av det andra. Dynamiken uppstår i mötet och samspelet.



Dynamiken uppstår i mötet och samspelet mellan gammalt- nytt, proffs-amatör, offentligt-privat, ordning-kaos, permanent-temporärt.

I Jönköping är de gula delarna möjligen starkare, medan de gröna är svagare. Möjligen finns det också kanske en uppfattning i Jönköping och i andra orter, att ytterligare förstärkning av de gula delarna driver utvecklingen framåt. **Det är viktigt att inte lägga för mycket fokus på att riva det gamla och bygga nytt, och att inte fokusera för mycket på att bygga stora köpcenter och stora kulturhus. Vidare är det viktigt att beakta säkerhet och trygghet på ett sätt som överensstämmer med verkliga riskanalyser.** Exempelvis kan inte kulturella och kreativa näringar paketeras på samma sätt som industriprodukter. Stora hus möjliggör evenemang för stor publik, vilket förstås ger stordriftsfördelar, men parallellt måste man också skapa förutsättningar för de mindre evenemangen, bakgatorna och subkulturerna. **Kultur och kreativitet skapas inte genom stordrift, snarare tvärtom.**

Många städer går idag en motsatt väg och satsar mer på de gröna delarna. En dynamisk stadsutveckling kräver mycket samverkan, och att alla inblandade aktörer etablerar en helhetsbild på utvecklingen, parat med en förståelse för dess minsta delar. Detta kan leda fram till en organisk utveckling av staden. I kapitel åtta presenteras 14 delprojekt som tillsammans kan leda fram till en sådan utveckling.

7. Om strategin och delprojekten

Innan de olika delprojekten presenteras, beskrivs här kortfattat hur arbetsgrupperna kan arbeta och vad arbetet förväntas leda till.

7.1 Syfte

Delprojekten i nästa kapitel har alla det gemensamma syftet att vitalisera kulturlivet i Jönköpings stadskärna och höja aktivitetsnivån. Inom detta övergripande syfte kan delprojekten ha olika funktioner. Målet med några av delprojekten är att skapa helt ny pilotverksamhet och i några av dem att vidareutveckla redan existerande verksamhet. Grupperna kan ibland skapa temporära projekt som syftar till att prova idéer och experimentera. Ibland genomförs projekt för att konkret åtgärda identifierade brister - ibland för att skapa inspirerande exempel för framtida arbetssätt och metoder. I ett senare skede kan de temporära projekten utvecklas, eventuellt göras i större skala och bli permanent verksamhet.

7.2 Arbetssätt

Delprojekten ska ses som åtgärder för att åstadkomma den stadsutveckling som presenteras i föregående kapitel. Delprojekten pekar på viktiga utvecklingsområden och ibland på vilka olika samverkansplattformar som behöver skapas för framtiden.

Följande ledord är vägledande för arbetet (FISK)

- **Flexibilitet.** De olika delprojekten och arbetsgrupperna kan jobba på mycket olika sätt. Vissa grupper kan arbeta operativt, andra strategiskt. Vissa grupper blir forum för konkret planering - andra blir forum för t ex nätverkande, avstämning och rådgivning. Några projekt kan fokusera på att utveckla processer - snarare än att vara kvantitativt utvärderbara projekt med tydlig start och slut. Andra projekt kan mätas i exempelvis publikdeltagare, antal arrangemang och så vidare. Varje grupp utvecklas efter projektets och deltagarnas förutsättningar.
- **Inställning.** Idéer ska bemötas med öppenhet och tolerans. Stora som små idéer ska uppmuntras och utredas på ett fördomsfritt sätt.
- **Samverkan.** De olika delprojektens deltagare kommer också att träffas i större samordningsmöten omkring fyra gånger om året. Det är centralt att alla grupper känner till varandras planering och samverkar över olika gränser för bästa resultat.
- **Kompetensutveckling.** De olika delprojektens deltagare kommer kontinuerligt att erbjudas kompetensutveckling, dels genom tips på artiklar och material, dels genom föreläsningar med mera. Till dessa tillfällen inbjuds även andra samverkanspartners i strategin, som exempelvis företag, föreningar och studieförbund. Detta ger verksamheten kvalitet och tidsenlighet och bidrar också till att skapa engagemang kring stadsutvecklingen.

De olika externa samarbetsparterna kommer att tillfrågas enskilt men också i grupp, exempelvis i form av enkäter, där möjligheter och utvecklingsområden kartläggs.

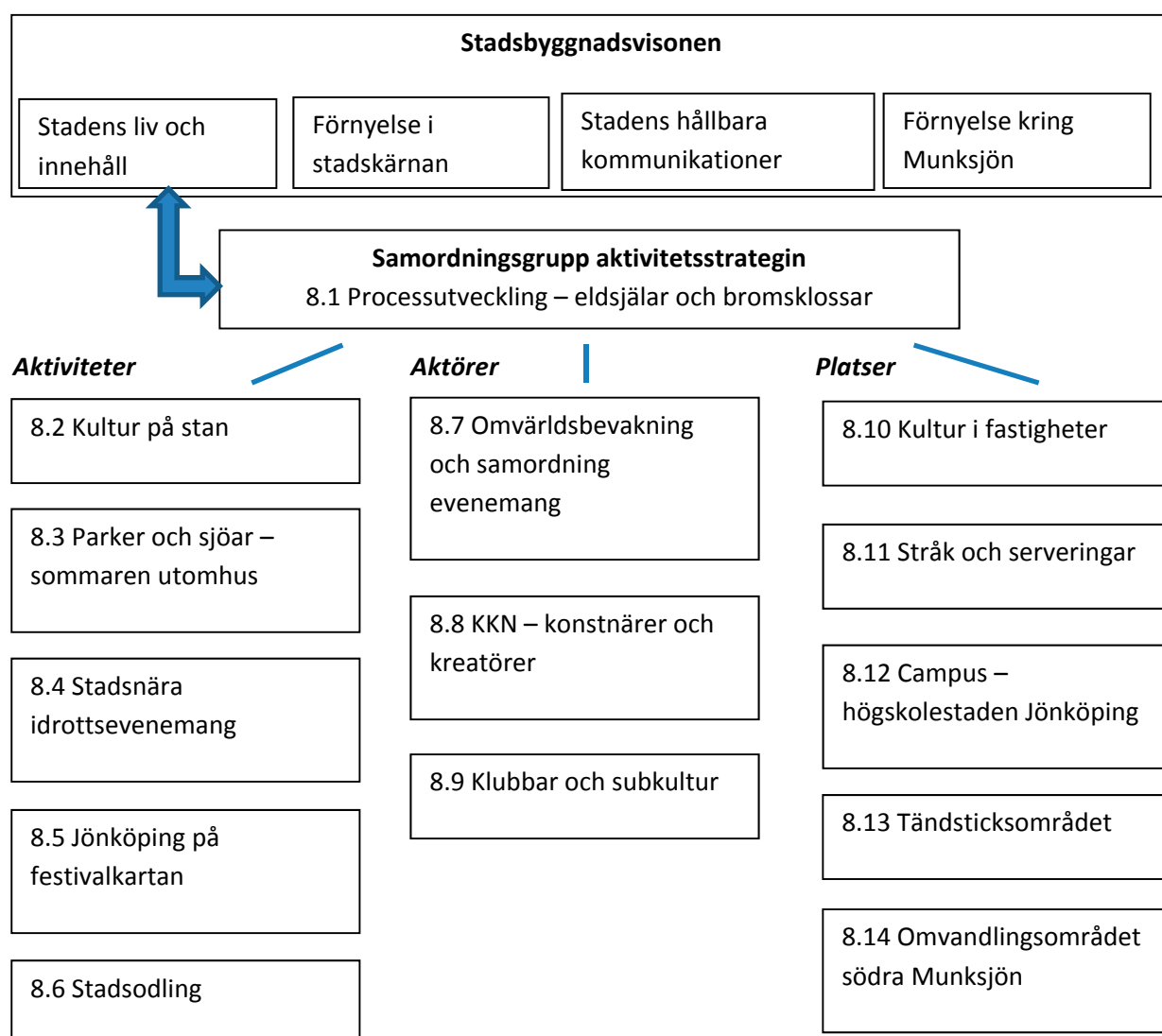
De olika delprojekten kommer delvis att finansieras via Stadsbyggnadsvisionen. Vissa medel kommer dock att vara "fria" och kunna sökas för snabba, prioriterade insatser. Alla grupper kommer också att uppmuntras, och utbildas, kring hur man söker extern finansiering med mera.

8. Fjorton delprojekt och arbetsgrupper

Tidigare delar har behandlat bakgrund, nuläge, utgångspunkter i forskning och debatt. Detta konkretiseras i detta kapitel i fjorton delprojekt.

För att åstadkomma mer aktiviteter behöver projekten fokusera på dels vilka aktiviteter som ska utvecklas, dels vilka aktörer som ska göra dem, samt vilka platser som ska prioriteras. Strategin omfattar förstås även fler andra platser, men några pekas här ut som prioriterade.

Vid respektive delprojekt föreslås en förvaltning eller organisation som projektledare. Utöver dessa kopplas fler intressenter och organisationer till respektive delprojekt. Alla delprojektledare samt övriga intressenter bildar tillsammans en samordningsgrupp som träffas omkring fyra gånger om året. Till dessa samordningsmöten kan exempelvis externa föreläsare bjudas in. **De olika delprojekten ska också jobba gränsöverskridande, rådfråga varandra och vid behovs träffas samtidigt.**



Bilden visar de olika delprojekten tillsammans. Nedan presenteras varje projekt var för sig, utifrån utgångspunkter, syfte, mål och föreslagen projektledare.

8.1 Processutveckling – eldsjälar och bromsklossar

Utgångspunkt: alla organisationer kan hela tiden bli bättre på att bemöta kunder. Jönköpings kommun söker ständigt nya vägar för att bemöta medborgarna (företag, föreningar, privatpersoner) på ett än mer professionellt sätt gällande stadsutvecklingsfrågor. Några utgångspunkter för detta har tidigare angivits i avsnitten 3.3 och 7.2. Det kan handla om ärendehantering, handläggning, tillståndsansökningar exempelvis. Det kan också handla om att mer allmänt utveckla Jönköping till en entreprenöriell kommun samt att utveckla ett kreativt, problemlösande, förvaltningsövergripande förhållningssätt.

Syfte: syftet är att under perioden påbörja ett omfattande kompetensutvecklingsprogram inom stadsutveckling. Samordningsgruppen identifiera vad som behöver göras och lyfter fram förslag på exempelvis föreläsningar eller andra aktiviteter. Aktiviteterna har ett internt fokus inom kommunen och ska syfta till att utveckla bemötandeprocesserna samt belysa hur kommunen kan agera på ett kreativt sätt i mötet med olika "eldsjälar". Vidare ska delprojektet belysa hur kommunen kan undvika att vara en bromskloss i vissa utvecklingsprocesser. Syftet är vidare att på detta sätt ytterligare implementera stadsutvecklingsfrågor i alla verksamheter.

Mål: det inledande målet är att med start hösten 2014 starta en föreläsningsserie, i samverkan med t ex näringsliv, högskola, studieförbund och andra. Kring detta kan ytterligare aktiviteter knytas, som exempelvis konferenser, workshops med mera. Målet är vidare att hitta ett lämpligt system, med inspiration från andra lyckade exempel i andra kommuner, som kan utveckla Jönköpings till en mer entreprenöriell kommun. Målet är också att skapa såväl formella som informella (t ex lunchträffar) för stadens olika kulturutövare.

Föreslagen projektledare: Stadsbyggnadsvisionen

8.2 Kultur på stan

Utgångspunkt: för att skapa liv och innehåll i stadskärnan behövs generellt mer kulturverksamheter. Det finns idag ett flertal större evenemang under året (se avsnitt 9.1) Kulturverksamheter behöver dock inte vara bundna till en viss plats och en viss tid. Det kan röra sig om ljud- och ljusinstallationer, oannonserade musikuppträdanden på kaféer och utställningar inne i butiker. Det kan röra sig om aktiviteter längs hela stråket från Kulturhuset till Stadsbiblioteket. Den mobila scenvagnen utgör ytterligare en möjlighet för flexibla evenemang.

Syfte: syftet är att skapa kontaktytor mellan bland annat butiksägare och kulturutövare, mellan fastighetsägare och konstnärer bland annat, för att arrangera fler kulturevenemang.

Mål: målet är att under perioden arrangera ett antal nya innovativa pilotprojekt och aktiviteter, som kan tjäna som inspiration. Verksamheten i Scenpaviljongen i Rådhusparken ska utvecklas mer, med olika aktiviteter (hette Stadsscener i den första strategin). Även olika gatumusikinslag efterfrågas i stadskärnan. Ytterligare verksamheter som kan provas är konserter med Smålands musik och teater i stadskärnan, scenkonst för barn, t e x i form av kasperteater i kombination med prova-på aktiviteter.

Föreslagen projektledare: Kultur / Jönköping city

8.3 Parker och sjöar – sommaren utomhus

Utgångspunkt: genom den första aktivitetsstrategin har Jönköping utvecklats mer och mer till en sommarstad. Genom ett sammanhållet sommarprogram med musik, film och mycket mer har man lockat en växande publik under sommarmånaderna. Exempelvis flotten på Munksjön har expanderat sin verksamhet kraftigt från år till år.

Syfte: delprojektet syftar till att vidareutveckla verksamheten i tidigare strategi. Delprojektet ska vidare utveckla mer utomhusverksamhet på och kring Munksjön, samt de nya parker och grönytor som skapas i de nya omvandlingsområdena. Spontana aktivitetsytor i anslutning till bostadsområdet bör utformas på ett mer otraditionellt sätt med inspiration från framförallt Danmark. De spontanytor som framöver ska utformas ska göras utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Utöver scenevenemang kan det röra sig om exempelvis graffiti.

Mål: målet är ett utökat sommarprogram, i samarbete med t e x Destination Jönköping. Verksamheten med Sommarstället och flotten ska utvecklas mer (exempelvis med ytterligare en flotte, tematurer kring musik, karaoke m m). Feriepraktikanter och sommarjobbare ska få insikter kring besöksnäringen. Vidare ska möjligheterna utredas för kanotturer i Tabergsåsån. Hälsans stig, strandpromenaden runt Munksjön, kan t ex breddas för att göra det möjligt för kick biking, skate, cykling, inlines och barnvagnspromenader i bredd. Vidare bör sommarprogrammet finnas på engelska. Synergieffekter och koordination eftersträvas, som exempelvis kulturevenemang under matmarknaden.

Föreslagen projektledare: Fritid/Kultur

8.4 Stadsnära idrottsevenemang

Utgångspunkt: Jönköping har under de senaste åren lockat till sig ett flertal stora idrottsevenemang. Jönköpings unika läge, i synnerhet med de olika vattnen, gör staden attraktiv för olika större idrottsevenemang.

Syfte: syftet är att fortsätta utveckla verksamheten och locka både gamla och nya evenemang

Mål: målet är att årligen arrangera stora idrottsevenemang, som lockar en större nationell publik

Föreslagen projektledare: Destination Jönköping / Fritid

8.5 Jönköping på festivalkartan

Utgångspunkt: Jönköping har idag ingen egen renodlad kulturfestival, i bemärkelsen ett begränsat festivalområde med lite större akter. Idag finns bland annat Jönköpingsfesten som fokuserar på idrott och nöje. En egen kulturfestival, som marknadsförs mer nationellt, kan sätta Jönköping på festivalkartan. Forskning visar vidare att kulturevenemang skapar 50% mer kringintäkter (hotell, restauranger med mera) jämfört med idrottsevenemang.

Syfte: delprojektet syftar till att utreda olika möjligheter för en kulturfestival med scenkonst i stadskärnan. Olika scenarior för finansiering och samverkan ska utredas.

Mål: målet är antingen arrangera eller presentera olika scenarior kring festivaler i stadskärnan under perioden. En kulturfestival måste inte omfatta stora kända artister med stor budget, utan kan också fokusera på exempelvis Jönköpings punkarv. Ytterligare tänkbara områden är en generell scenkonstfestival eller en körfestival.

Föreslagen projektledare: Stadsbyggnadsvisionen/Kultur/extern producent

8.6 Stadsodling

Utgångspunkt: stadsodling är en verksamhet som främjar en hållbar livsstil, men som också skapar en förhöjd aktivitetsnivå i bostadsområden. Det finns flera exempel från andra städer där stadsodlingar blir både en form av kulturaktivitet, social mötesplats och ibland även sevärdhet. Det pågår idag redan ett stadsodlingsprojekt på Kålgården, som engagerar flera boende och boendeorganisationer i området. Denna verksamhet kan utvidgas, både i området och tjäna som exempel för fler liknande verksamheter i stadskärnan. Vad det gäller Kålgården, kan det finnas möjlighet att bedriva verksamhet i närheten av Aspholmen, eller möjligen i Aspholmen.

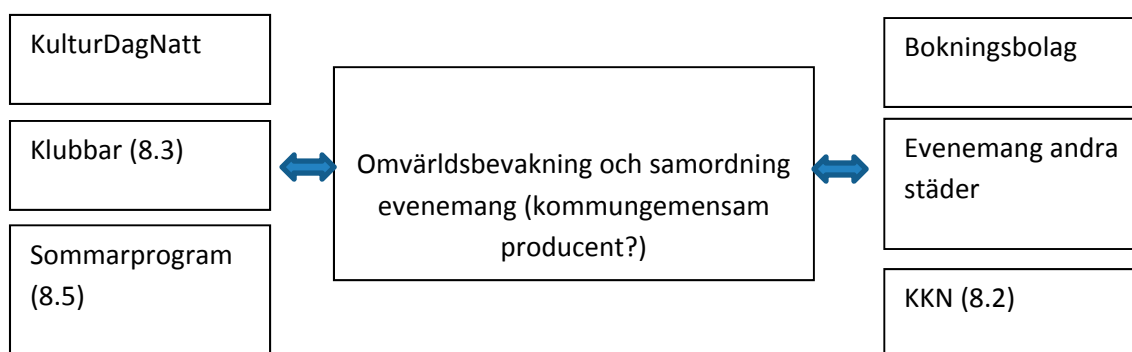
Syfte: syftet är att dels utveckla existerande verksamhet, dels att sprida verksamheten till fler områden, exempelvis södra Munksjön. Detta är en verksamhet som kompletterar andra aktiviteter, i bemärkelsen att den i stort sett inte kostar något och inte är ett event i traditionell bemärkelse.

Mål: målet är att sprida kunskap om stadsodling samt starta ett antal stadsodlingar i central miljö, **med fokus på omvandlingsområdet vid södra Munksjön**. Målet är vidare att aktivitetsytor för denna typ av verksamhet beaktas ytterligare i framtida planarbete.

Föreslagen projektledare: Stadsbyggnadsvisionen i samverkan med boendeorganisationer

8.7 Omvärldsbevakning och samordning evenemang

Bilden beskriver hur olika stora och små evenemang och arrangörer kan utveckla verksamheten genom omvärldsbevakning och samordning.



Utgångspunkt: Jönköpings kommun behöver utöka sin omvärldsbevakning vad det gäller evenemang, inom idrott men även kulturområdet. Många artister som turnerar runtom i Sverige stannar idag inte i Jönköping, medan de besöker jämnstora och även mindre städer. Med utåtriktade kontakter och strategisk samordning ökar möjligheterna för Jönköping att växa som evenemangsstad.

Syfte: syftet är att åstadkomma fler kontaktytor mellan exempelvis Destination Jönköping, privata initiativ, klubbar, förvaltningar, föreningar och andra som arrangerar evenemang. Det kan exempelvis röra sig om en mindre privat arrangör som har kontakter med artister, men som inte har resurser eller lokaler. Det kan också röra sig om att vissa av kommunens evenemang (exempelvis sommarprogrammet eller KulturDagNatt) kan inkludera event och större artister, genom samverkan med Destination Jönköping och bokningsbolag.

Mål: delprojektet mål är att dra nytta av alla resurser och kontakter utåt som redan finns, samt utveckla verksamheten vidare. Målet är att fler artister ska se Jönköping som ett naturligt stopp på sina turnéer. **Om en artist exempelvis tillfrågar kommunen om en konsert, bör det finnas snabba,**

effektiva kanaler mellan offentliga, privata och ideella arrangörer. Någon kan ha lokalen, någon kan ha kontakterna, någon kan ha pengarna. Deltagarna i projektet jobbar gemensamt för att skapa fler evenemang, men är också förstås också i viss bemärkelse konkurrenter. Delprojektet ska vidare utreda möjligheterna för att anlita en kommungemensam producent, som oberoende av lokaler och organisationer bevakar omvärlden och hjälper stadens olika arrangörer. Delprojektet ska vidare se över hur marknadsföringen och informationen kring de olika evenemangen inom strategin bäst samordnas, genom exempelvis utveckling av evenemangskalendern med mera.

Föreslagen projektledare: Destination Jönköping

8.8 Kulturella och kreativa näringar – konstnärer och kreatörer

Utgångspunkt: i jämförelse med andra städer har Jönköping relativt få kulturella och kreativa näringar. Det finns få näringar som erbjuder personliga och kulturella tjänster. Flera av de näringar som finns upplever en frustration över att kommun och region inte i tillräcklig utsträckning uppmärksammar deras kompetens. Kommunen kommer att agera i enlighet med en handlingsplan för KKN.

Syfte: syftet är att utveckla en infrastruktur för KKN, samt att under perioden skapa en mötesplats för näringar som är i uppstartsfasen eller har varit verksamma en tid. Inom en sådan mötesplats kan även andra aktörer delta ibland, som skolor, föreningar och andra.

Mål: målet är att skapa en permanent mötesplats och ett antal temporära mötesplatser (i form av föreläsningar). Målet är vidare att höja konstnärers status och ta till vara den konstnärliga kompetensen i stadsutvecklingsarbetet. Gruppen kan också arbeta för att marknadsföra dessa näringar lokalt, i syfte att uppmuntra såväl offentliga som privata aktörer att i högre grad anlita lokala KKN.

Föreslagen projektledare: Stadskontoret / Näringsliv

8.9 Klubbar och subkultur

Utgångspunkt: på senare tid har ett flertal privata initiativ etablerats i Jönköping. Som exempel på denna företeelse kan nämnas Sputnik, Hushhush och Zaragon, som var och en arrangerar bland annat subkulturella evenemang på mindre scener. Vidare finns SMOT:s Klubb Orange på Spira. Här finns också Jönköpings Jazzklubb och flera andra som kan ha ett intresse av samarbeten och lokalutnyttjande.

Syfte: delprojektet syftar till att utveckla fler subkulturella evenemang i Jönköping, genom att skapa kontaktytor mellan olika arrangörer, i huvudsak privata. Samverkan kan ta sig olika former, genom att man använder varandras scener, samarrangerar en festival och så vidare. Även här kan de olika evenemangen sammankopplas med andra initiativ, exempelvis kan utomhuskonserter arrangeras under sommarprogrammet med mera.

Mål: målet är att antalet subkulturella evenemang ska öka och att de privata initiativens önskemål kartläggs och tillgodoses.

Föreslagen projektledare: Stadsbyggnadsvisionen / Kultur



Konsert på Sputnik. Mindre spelningar på klubbscener är ett viktigt inslag i kulturutbudet.

8.10 Kultur i fastigheter

Utgångspunkt: i många stadskärnor har man börjat använda tomma lokaler (både affärslokaler, industrier med mera) till temporära kulturverksamheter, i syfte att utveckla staden. Temporära kulturverksamheter i exempelvis affärslokaler kan skapa liv och innehåll i området, och på sikt göra lokalen och området attraktivt, locka fram nya hyresgäster, affärer med mera. Exempelvis har man provat att använda tomma lokaler i Passagen för utställningar under KulturDagNatt. Inom detta projekt kan man också skapa möjligheter kring de gamla industrimagasinen vid Västra Munksjön. En av idéerna för magasinen är att skapa ett StreetMekka enligt förebild från Köpenhamn. Inom detta delprojekt finns också möjligheter att utveckla street art, graffiti med mera, i samarbete med fastighetsägare.

Syfte: delprojektet syftar till att åstadkomma kreativa samarbeten mellan bland annat kulturutövare, fastighetsägare, butiker och näringsidkare.

Mål: målet är att minimera antalet tomma affärs- och andra lokaler i stadskärnan och skapa liv och innehåll vid tomma ytor. Målet är vidare att åstadkomma plattformar för utbildning kring kulturens betydelse för stadsutveckling i tomma fastigheter, genom att exempelvis titta på lärorika exempel från andra städer.

Föreslagen projektledare: Jönköping City

8.11 Stråk och serveringar

Utgångspunkt: stråk och serveringar är en central del av en stads liv och innehåll, inte minst utomhus sommartid. Fler uteserveringar är därför positivt ur ett Liv och innehålls-perspektiv. Förutsättningar för uteserveringar som anges genom såväl alkohollagstiftningen som kommunens stadsmiljöprogram ska vara väl kända för de som söker eller innehar serveringstillstånd.

Syfte: syftet är att stärka olika stråk och serveringar, i syfte att skapa mer liv och innehåll, och mer puls i stadskärnan

Mål: delprojektets mål är att skapa möjligheter för fler uteserveringar, exempelvis tempoära sådana i anslutning till sommarprogrammet, och kring de nya områdena kring Munksjön. Andra exempel kan vara Tändsticksområdet och området kring Viktor Rydbergs museum. Målet är vidare att öka den estetiska medvetenheten kring hur temporära uteserveringar och avspärrningar kan utformas. Inom projektet kan man också titta

närmare på etablering, på hur man kan få ett större utbud av unika kaféer med mera.

Föreslagen projektledare: Stadsbyggnadsvisionen



Stråk och serveringar i stadskärnan är av avgörande betydelse för att skapa liv och innehåll. Det är viktigt att tillståndsgivningen effektiviseras ytterligare och att serveringarnas utformning på ett både säkert och estetiskt tilltalande sätt.

8.12 Campus – högskolestaden Jönköping

Utgångspunkt: Högskolan lockar årligen hit nya människor, som oftast spenderar 3-4 år av sin tid här. Campus är en del av stadskärnan, där det idag finns bibliotek, kafé, föreläsningar för allmänheten med mera. Området binder samman shoppingmöjligheterna i city med det gamla industriområdet samt den kommande nya stadsdelen utmed Munksjön. Högskolan bidrar också kraftigt till stadens modernitet.

Syfte: delprojektet syftar till att utveckla Jönköping som högskolestad, genom att i huvudsak utveckla Campus. Genom att undersöka möjligheterna för mer publika evenemang, eventuella bokantikvariat

och studentevenemang kan området stärkas än mer, inte minst med tanke på den nya aktivitetshallen.

Mål: målet är att åstadkomma ett än mer livaktigt Campus och stärka bilden av Jönköping som högskolestad. Ytterligare ett delmål är att stärka samverkan mellan forskare och kommunen, inom exempelvis stadsutveckling. Ett mål är också att arrangera fler föreläsningar om stadsutveckling.

Föreslagen projektledare: Stadskontoret / Högskolan

8.13 Tändsticksområdet

Utgångspunkt: Tändsticksområdets utveckling har genomgått flera faser under den senaste tiden. Olika verksamheter har både öppnat och stängt. Fortfarande är delar av området ödsligt och otryggt vissa tider. Gruppen jobbar vidare enligt marknadsplanen för området, som gäller till och med 2014.

Syfte: syftet är att fortsätta utveckla området med existerande (exempelvis Folkets Bio, restauranger) och nya verksamheter, samt att undersöka om området fr o m 2015 kan rymma mer av KKN-verksamhet, kreativa arenor samt uteserveringar på Tändstickstorget. Kanske behövs det ytterligare etableringar för att skapa stråk, där den ena verksamheten förstärker den andra.

Mål: målet är att arbeta efter marknadsplanen, samt att som ett utvecklingsspår utreda hur KKN-verksamheter kan ta plats i området. Målet är att genom ökad samverkan och resurssynkronisering åstadkomma en förhöjd aktivitetsnivå och kulturvitalisering i området. Området ska vidare omfattas av övriga delprojekt, som Kultur på stan (8.2). Målet är också att minska det mentala avståndet mellan centrum och Tändsticksområdet.

Föreslagen projektledare: Tekniska / Kultur



I Norrköping har man lyckats utveckla ett område som i flera avseenden liknar tändsticksområdet.

8.14 Omvandlingsområdet Södra Munksjön

Utgångspunkt: området kring södra Munksjön kommer under de närmaste åren genom en kraftig förändring. Eventuellt kommer flera hus att rivas och nya områden ska byggas. I väntan på att dessa planer blir verklighet, ska temporär verksamhet skapas i området.

Syfte: syftet är att visa områdets potential samt att få mer människor att vistas i området. Genom temporär verksamhet (exempelvis ljusinstallationer, pop up butiker, grafitti, stadsodling) kan man skapa goda exempel som kan tjäna som inspiration för framtiden. Rivningstomter innebär låg hyra och kan därför utgöra grogrund för olika kreativa verksamheter. Framgångsrika exempel kan också bevaras och utvecklas, i syfte att åstadkomma en blandstad i området. Möjligheterna att bevara vissa äldre lagerlokaler med mera ska därför beaktas.

Mål: delprojektet ska (i samverkan med bland annat delprojekten Parker och sjöar och stadsodling) utveckla aktiviteter i området i nära samverkan med existerande aktörer, fastighetsägare och andra.

Föreslagen projektledare: Stadsbyggnadsvisionen / Kultur



9 Andra utvecklingsdelar

Utöver delprojekten i föregående kapitel, berörs här kortfattat övriga delar som är av central betydelse för Stadens liv och innehåll.

9.1 Årscykeln

I Jönköpings kommun finns det ett antal återkommande, mer eller mindre stabila evenemang, som är utspridda över året. Denna årscykel av evenemang skapar en kontinuitet och utgör också en stabil efterfrågan på tjänster från kreativa och kulturella näringar. Några evenemang återkommer inte varje år, döps om med mera.

Jan – lekdagen

Feb

Mar

Apr – dansfesten eller motsvarand

Maj – Qom ut, Blåsmusik, Marknadshelg, Fashion Days

Jun - nationaldag

Jul - matmarknad

Aug - Jönköpingsfesten

Sep – Filmfestivalen/allmogemarknad/höstmarknad/KulturDagNatt

Nov – Jönköping Open

Dec - Julskyltning

9.2 Event av olika slag

Arbetet inom Aktivitetsstrategi 2.0 knyter an till kommunens eventstrategi inom Destination Jönköping och arbetet med att locka hit stora event. De båda strategierna ska samverka mot gemensamma mål. Stora event inom kultur och idrott skapar liv och innehåll, samt intäkter för restauranger, butiker och kulturella och kreativa näringar.

10 Litteraturförteckning

Kairos Future, *Jönköpings län i ett omvärldsperspektiv*
Fastighetsägarna, *Stadens kultur och tillväxt*
Fastighetsägarna, *Utveckla din stad – en guide för städer med ambitioner*
Sveriges kommuner och Landsting, *Handbok i cultural planning – att fånga platsens själ*
Regionförbundet, *Strategi för kulturella och kreativa näringar i Jönköpings län*
Sandwall kulturproduktion, *Förförstudie gällande högre utbildningar i Jönköpings län med koppling till kulturella och kreativa näringar*
Vertikals.se, forskning av Charlotta Melander
Jönköpings kommun, *Aktivitetsstrategi, kulturvitalisering av kärnan 2011 - 2013*
Jönköpings kommun, *Kartläggning av Jönköpings kulturella DNA*
Jönköpings kommun, *Staden och Sjöarna, Stadsbyggnadsvision 2.0*
Jönköpings kommun, *Ramprogram för Södra Munksjön*
Jönköpings kommun, *Tändsticksområdet Affärsplan 2012 – 2014*







Tryck: Tabergs tryckeri, Jönköping, 2014.

STADSKONTORET
Aktivitetsstrategi, kulturvitalisering av Kärnan 2014-2016
inom ramen för Stadsbyggnadsvision 2.0
www.jonkoping.se/stadsbyggnadsvisionen



**JÖNKÖPINGS
KOMMUN**

Ljuset vid Vättern